

EDUKACJA PROŚRODOWISKOWA W RAMACH ZAJĘĆ TECHNICZNYCH NA II ETAPIE EDUKACJI SZKOLNEJ

PYTEL Krzysztof, PL

Resumé

Pogarszający się stan środowiska przyrodniczego przejawiający się kryzysem ekologicznym, stwarza poczucie zagrożenia. Bardzo ważna zatem staje się edukacja społeczeństwa, przede wszystkim edukacja dzieci i młodzieży. Proces kształtowania oraz wychowania wartości w człowieku może się odbywać w szkole lub poza nią. Świadomość ekologiczna jest pojęciem złożonym. Celem analiz jest określenie roli edukacji prośrodowiskowej realizowanej w zintegrowanej edukacji wczesnoszkolnej oraz w ramach edukacji szkolnej na grupie przedmiotów technicznych i informatycznych oraz określenie sposobów wpływania świadomości ekologicznej na postępowanie społeczeństwa.

Klíčová slova: technika, dydaktyka, ekologia.

ECOLOGY TUTORING AS PART OF TECHNOLOGY EDUCATION IN SECOND LEVEL OF PRIMARY SCHOOL EDUCATION

Abstract

Condition of the natural environment is getting worse, so education of young people appears an extremely important task for teachers. Process of shaping and teaching values in people can take part in school or out of school. Ecological consciousness can appear as individual or social. In this article one introduces on area of potential of use technology and ecology in technical education. The article presents chosen aspects of ecology teaching researches by answers to question collected from questionnaires on possibilities, functionalities and accessibilities of ecology in teaching of technical subjects.

Key words: IT, techniques, didactics, ecology.

1 Wprowadzenie

Ekologia jako pojęcie i zjawisko istnieje od wielu wieków, jednak dopiero wiek XX pokazał jej istotną rolę. Potrzeba istnienia tej dyscypliny naukowej była ogromna. Dzięki działaniom prośrodowiskowym można chronić świat przed zagrożeniami związanymi z wyginięciem zagrożonych gatunków roślin i zwierząt, degradacją środowiska i całkowitym wyczerpaniem surowców energetycznych. Działania proekologiczne zawsze i wszędzie są obecne w życiu człowieka, spotykamy się z nimi w domu, szkole, środowisku rówieśniczym. Budują one świadomość ekologiczną oraz zwracają uwagę na życie zgodnie z wymaganiami przyrody. Z działaniami prośrodowiskowymi można spotkać się w całym systemie edukacji, gdzie już od wieku przedszkolnego, poprzez proste czynności, dzieci poznają przyrodę, jej atrybuty i znaczenie w życiu człowieka.

Generalnie celem kształcenia kandydatów na nauczycieli oraz celem późniejszej pracy nauczycieli jest wspomaganie wszechstronnego rozwoju ucznia, czyli realizacja zadań w zakresie nauczania i kształcenia. Mając na uwadze osobowy rozwój ucznia, nauczyciele współdziałają celem tworzenia w świadomości uczniów zintegrowanego systemu wiedzy, umiejętności i postaw. Tworzą oni innowacyjne programy edukacyjne uwzględniające edukacyjne ścieżki międzyprzedmiotowe. Realizowane ścieżki edukacyjne posiadają walory dydaktyczne i wychowawcze a objęte nimi dziedziny są ważne ze względu na osobowość dziecka, jego funkcjonowanie w grupie rówieśniczej i środowisku społecznym. Wprowadzenie ścieżek edukacyjnych do systemu szkolnego budziło wiele uwag i wątpliwości, gdyż istotą ścieżki edukacyjnej jest współpraca kilku nauczycieli, co jest o wiele trudniejszą formą kształcenia i wychowania niż uprawianie jednej specjalności. Tę sztukę nauczyciel powinien wynieść z uczelni, lub samodzielnie dochodzić do niej w drodze doskonalenia i samokształcenia.

2 Rola edukacji w budowaniu świadomości prośrodowiskowej

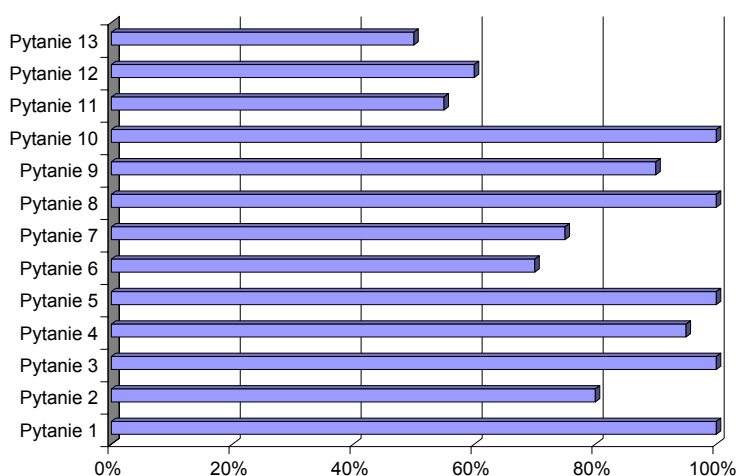
Edukację możemy zdefiniować jako proces oddziaływania na człowieka o charakterze psychologiczno – pedagogicznym, którego celem jest kształtowanie świadomości. Edukacja prośrodowiskowa obejmuje świadome działania w środowisku i dla środowiska, kreuje sytuacje, w których uczniowie dochodzą sami określonych prawd i zasad oraz wyciągają wnioski – myślą perspektywicznie. Przedszkole i szkoła to miejsca, w których uczą się jak postępować. Rolą nauczyciela we współczesnej edukacji jest stawianie się przewodnikiem pomagającym uczniom odnaleźć się w otaczającej rzeczywistości. Dobrze przygotowanie nauczyciela jest gwarancją rozbudzenia zainteresowań dzieci zagadnieniami technicznymi i prośrodowiskowymi, co ma ogromny wpływ na edukację techniczną wzbogaconą o aspekty kształcenia i wychowania proekologicznego. W edukacji ekologicznej będącej dla ucznia poszukiwaniem i odkrywaniem praw rządzących światem, istotne są aktywne metody nauczania, w których uczeń współuczestniczy w kształtowaniu procesu zdobywania wiedzy. Wszystkie wycieczki i spacer, udział w akcjach związanych z ochroną środowiska oraz w konkursach i uroczystościach o tematyce ekologicznej znajdują odzwierciedlenie w działaniu i postępowaniu w dorosłym życiu. Edukację prośrodowiskową można realizować na szereg sposobów, począwszy od zakupu i udostępnienia literatury pedagogicznej i dziecięcej dla nauczycieli, poprzez wycieczki w celu poznania różnorodnych środowisk przyrodniczych, poznanie przyrody poprzez stosowanie ciekawych form plastycznych i technicznych, zabaw ruchowych z wykorzystaniem darów przyrody przywiezionych z wycieczek, skończywszy na organizowaniu kącików przyrody czy nawet przyzwyczajanie dzieci do spożywania czystych ekologicznie posiłków.

3 Wyniki ankiety na temat możliwości przekazywania treści prośrodowiskowych na lekcjach techniki

Edukacja szkolna odwołuje się do naukowych faktów, porządkując doświadczenie młodego człowieka według określonych kategorii. Przekaz informacji odbywa się w sytuacji lekcyjnej w klasie. Nauczanie ekologii nie jest nauczaniem przedmiotu w sensie klasycznym, lecz ma charakter interdyscyplinarny. Nauczycielowi potrzebna jest znajomość przedmiotów ścisłych, przyrodniczych i ekonomicznych, a prowadzenie zajęć wymaga dodatkowych umiejętności i wiedzy. Prócz lekcji prowadzonych w

sposób klasyczny zwraca się uwagę na metody pozaklasowe, na obserwacje terenowe, rajdy turystyczne oraz zajęcia na świeżym powietrzu. Pomocne takim działaniom mogą okazać się organizacje tworzone wewnątrz szkół, które organizują warsztaty, konferencje czy happeningi ekologiczne oraz konkursy ekologiczne. Konkursy ekologiczne, festiwale, rajdy, oraz prelekcje przyciągają dzieci i młodzież. Potrzeba poszerzenia informacji o środowisku życia i przyszłej pracy powoduje zwiększanie chęci zdobywania wiedzy uczestników poza zajęciami lekcyjnymi. Cenne zalety tego typu upowszechniania wiedzy to przede wszystkim odczytanie w zakresie ochrony środowiska i zagrożeń wynikających z rozwoju gospodarczego i cywilizacyjnego.

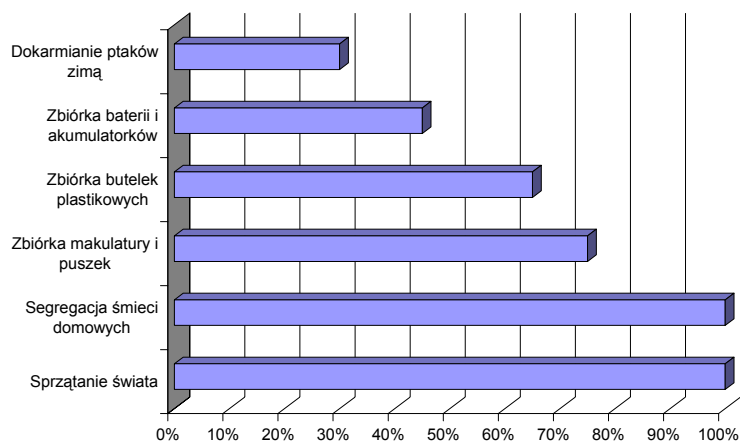
Celem analizy ilościowej i jakościowej przeprowadzono ankietę badającą wybrane aspekty ekologicznej świadomości uczniów szkół podstawowych. Badania dotyczyły znajomości i stopnia zainteresowania ekologią i działaniami proekologicznymi. Prowadzone były za pomocą ankiety, jednej z metod najczęściej wykorzystywanych w celu gromadzenia danych pierwotnych w badaniach. Metoda ta polega na uzyskiwaniu od respondentów, odpowiedzi na pytania zawarte w kwestionariuszu ankietowym. W ten sposób uzyskać można przede wszystkim użyteczne informacje o wiedzy, postawach, zachowaniach i preferencjach ankietowanych. Odpowiedzi pozwoliły na poznanie stopnia świadomości ekologicznej badanych. Ankieta została skierowana do wybranych losowo uczniów klas IV-VI szkoły podstawowej, ankieta zawierała 15 pytań, w tym dwa pytania otwarte. Wyniki przeprowadzonych analiz dla 13 pytań zamkniętych prezentuje Rys.1. Pokazuje on poprawne wyniki z przeprowadzonej ankiety.

Rys. 1: Procentowa ilość poprawnych odpowiedzi na pytania z zakresu edukacji prośrodowiskowej.

Wyniki przeprowadzonych analiz dla dwóch pytań otwartych prezentuje Rys.2. Najczęściej powtarzające się odpowiedzi uczniów na zadane pytania, „w jakich akcjach ekologicznych bierzesz czynny udział na terenie szkoły ?” oraz „jak Ty dbasz o środowisko ?”, przedstawiono na wykresie. Wypełnione ankiety stanowią element prowadzonej analizy z której wynika, że uczniowie posiadają rozległą wiedzę o tematyce ekologicznej, którą nabyli w szkole poprzez różnego rodzaju zajęcia, wycieczki, konkursy czy projekty. Zdobyta wiedza ucznia przekłada się na prowadzenie proekologicznego trybu życia. Dwa ostatnie otwarte pytania ukazały zaangażowanie

uczniów w podejmowaniu różnych akcji takich jak: sprzątanie świata, zbiórka makulatury, zbiórka zużytych baterii i akumulatorów, zbieranie butelek plastikowych ochrona ptaków, badanie stanu wody, sadzenie drzew itp. Przeprowadzone ankiety potwierdziły, że edukacja ekologiczna w szkołach ma duży wpływ na świadome wychowanie i zaangażowanie młodego pokolenia w ochronę środowiska.

Rys. 2: Graficzna analiza odpowiedzi uczniów na pytania z zakresu edukacji prośrodowiskowej o możliwości aktywnego ekologicznego działania.

4 Zakończenie

Projektując kwestionariusz ankietowy postawiono następujące hipotezy badawcze:

- Ekologia jest postrzegana jako ważny problem społeczny
- Działania proekologiczne są powszechnie stosowane w życiu codziennym ucznia

Przeprowadzone badania pozwoliły zweryfikować powyższe hipotezy. Na podstawie badań stwierdzono, że istnieje wzorcowa świadomość, jaką byśmy chcieli aby posiadało społeczeństwo oraz jednostki. Do takiej świadomości dążą nauczyciele przedmiotów technicznych i informatycznych realizując treści prośrodowiskowe.

5 Literatura

1. DEPEŠOVÁ J. TOMKOVÁ V. Tradičné technológie a 21. storočie. [W:] Zborník Konferencia Katedra pedagogiky. PF UKF, Nitra 2001. str. 410-413. ISBN 80-8050-470-9.
2. NOGA, H. Czy nowoczesność niweczy trud wychowania? [w:] Wychowawca 1998, nr 5, s.38-41. ISSN 1230-3720.

Lektoroval: Henryk Noga, PhD.

Kontaktní adresa:

Krzysztof Pytel, PhD,
Instytut Techniki, Wydz. Mat-Fiz-Tech, AP, ul. Podchorążych 2, 30-084 Kraków, PL,
tel. +48 12 6382521, fax +48 12 6382521, e-mail kpytel@ap.krakow.pl